

Karakteristike proračuna Republike Hrvatske

Rukavina, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:827766>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2020-10-25**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Antonela Rukavina

**KARAKTERISTIKE PRORAČUNA REPUBLIKE
HRVATSKE**

CHARACTERISTICS OF THE BUDGET IN CROATIA

Završni rad

Otočac, 2017.

VELEUČILIŠTE „ NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

UPRAVNI ODJEL OTOČAC

Upravni stručni studij

KARAKTERISTIKE PRORAČUNA REPUBLIKE

HRVATSKE

CHARACTERISTICS OF THE BUDGET IN CROATIA

Završni rad

MENTOR

dr. sc. Mehmed Alijagić, prof

STUDENTICA

Antonela Rukavina

MBS: 0296014413/14

Otočac, srpanj 2017.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Upravni odjel

Gospić, 16.5. 2017.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupniku Antonela Rukavina MBS: 0296014413

Studentu stručnog studija Upravni izdaje se tema završnog rada pod nazivom

KARAKTERISTIKE PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE

Sadržaj zadatka :

Obilježja proračuna - pojam proračuna, struktura proračuna (proračunski prihodi, proračunski izdaci i rashodi), procedura izrade i donošenja proračuna (rebalans proračuna), izvršenje proračuna, kontrola proračuna, riznica, proračun Republike Hrvatske, Zakon o proračunu, Proračun RH za 2016.godinu, Analiza proračuna od 2012.-2014.godine.

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: dr.sc. Mehmed Alijagić zadano: 16.5.2017.

(ime i prezime)

(nadnevak)

(potpis)

Pročelnik odjela: Tomislav Lopac, prof predati do: 30.09.2017.

(ime i prezime)

(nadnevak)

(potpis)

Student: Antonela Rukavina primio zadatak: 16.5.2017. : Antonela Rukavina

(ime i prezime)

(nadnevak)

(potpis)

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom „Karakteristike proračuna Republike Hrvatske“ izradila samostalno pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr.sc. Mehmeda Alijagića, prof.

Antonela Rukavina

SAŽETAK

U Hrvatskoj je donošenje državnog proračuna jedan od najvažnijih financijskih, ali i političkih događaja u godini. Ministar financija i njegov najuži tim suradnika ulažu velik napor u informiranje javnosti o proračunu kako bi svi građani bili upoznati s njegovim ciljevima, ali i o tome s koliko novca država raspolaze. Proračun služi kao instrument ekonomske politike kojim se utječe na ekonomsko stanje zemlje (ekonomski rast, zaposlenost, raspodjelu dohotka, potrošnju, štednju, inflaciju, itd.).

U Republici Hrvatskoj postoje tri razine (vrste) proračuna: državni proračun, proračuni izvanproračunskih fondova te proračuni jedinica lokalne samouprave i uprave, a sva tri proračuna čine cjelinu - proračun opće države. Proračun opće države ne prolazi cijelu administrativnu proceduru kao državni proračun, ali je važan kao ukupni pokazatelj koliko je država prikupila prihoda i što je najvažnije kako ih je potrošila.

Proračun se sastoji od općeg i posebnog dijela te plana razvojnih programa. Opći dio proračuna čini Račun prihoda i rashoda i Račun financiranja. Posebni dio proračuna sastoji se od plana rashoda i izdataka proračunskih korisnika raspoređenih u tekuće i razvojne programe za tekuću proračunsku godinu.

Rebalans proračuna obuhvaća izmjenu proračunskih iznosa odnosno njihovo smanjenje/povećanje u odnosu prema planu proračuna donesenom na početku kalendarske godine.

Ključne riječi: proračun, državni proračun, Republika Hrvatska, vrste proračuna, dijelovi proračuna

SUMMARY

In Croatia, making the state budget is one of the most important financial but also political events of the year. The finance minister and his team of associates make a great effort to inform the public about the budget so that all citizens are familiar with its goals and how much money the state has. The budget continues to serve as an instrument of economic policy affecting the economic situation of the country (economic growth, employment, income distribution, consumption, savings, inflation, etc.).

In the Croatia, there are three levels (types) of the budget: the state budget, the budgets of the extra-budgetary funds and the budgets of the local self-government units and the administration, and all three budgets are the whole - the general government budget. The general government budget does not go through the entire administrative procedure as a state budget, but it is important as an overall indicator of how much revenue the state has collected and, most importantly, how much it has spent.

The budget consists of a general and a special part of this development program plan. The general part of the budget consists of Income and Expense Account and Invoice Account. A specific part of the budget consists of a plan of expenditures and expenditures of budget users allocated to current and development programs for the current budgetary year.

The budget rebalance includes changing the budget amounts, in their reduction/increase in relation to the budget plan adopted at the beginning of the calendar year.

Keywords: budget, state budget, Croatia, budget types, parts of the budget

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBILJEŽJA PRORAČUNA	2
2.1. Pojam proračuna	2
2.2. Struktura proračuna	3
2.2.1. Proračunski prihodi.....	3
2.2.2. Proračunski izdaci i rashodi.....	4
2.3. Procedura izrade i donošenja proračuna (rebalans proračuna)	6
2.4. Izvršenje proračuna	10
2.5. Kontrola proračuna	14
2.6. Riznica	15
2.6.1. Upravljanje državnim novcem.....	18
2.6.2. Upravljanje javnim dugom	19
3. PRORAČUN REPUBLIKE HRVATSKE	21
3.1. Zakon o proračunu.....	21
3.2. Proračun Republike Hrvatske za 2016.godinu	28
3.3. Analiza proračuna od 2012.-2014.godine	35
4. ZAKLJUČAK	41
POPIS LITERATURE.....	43
POPIS TABLICA	44

1. UVOD

Svjetsko gospodarstvo se nalazi u financijskoj recesiji. Danas globalna financijska recesija uzrokuje ozbiljne destabilizacije javnih financija. Naime, zbog financijske recesije prihodi države se smanjuju, a rashodi iz državne blagajne se povećavaju. Naravno, to rezultira deficitom državnog proračuna.

Proračun predstavlja osnovi financijski dokument države ili jedinice lokalne uprave i samouprave, u kojem su iskazani svi planirani godišnji prihodi i primici, kao i svi rashodi i izdaci. Proračun predstavlja sredstvo putem kojeg je moguće ostvariti potrebe stanovnika putem raspoloživih sredstava, a njime se dokazuje i fiskalna odgovornost i iskaz političkih ciljeva vlasti. Upravo zbog navedenih činjenica ekonomski teoretičari naglašavaju potrebu kvalitetnog upravljanja javnim financijama. Pod navedenim posebno podrazumijevaju maksimalnu učinkovitost pri upravljanju državnim proračunom.

Važnost proračuna leži u činjenici da je on jedan od glavnih instrumenata provođenja fiskalne politike, čijim se prihodima utječe na visinu i strukturu financiranja rashoda u tijeku, najčešće, jedne kalendarske godine na određenom području, a u ovom slučaju riječ je o državnom proračunu. U postupku planiranja i donošenja proračuna sudjeluje više institucija, političkih grupacija, interesnih skupina te sami građani jer struktura proračuna utječe na sve skupine društva. Na proračunski proces mogu utjecati i političke odluke.

Državnom je proračunu u suvremenoj, demokratski uređenoj državi namijenjena politička, pravna, financijska i gospodarska funkcija. Pri izvršenju državnog proračuna vlada mora voditi računa o prikupljanju sredstava kojima će se podmiriti proračunski rashodi kao i o učinkovitijem trošenju javnih prihoda.

U novije se vrijeme, prilikom rasprave o funkcijama državnog proračuna spominje i njegova analitička funkcija. Naime, analizom raspoloživih podataka do kojih se dolazi po završetku proračunske godine i usvajanjem godišnjeg obračuna proračuna dobivaju se izuzetno vrijedni i pouzdani podaci za utvrđivanje raznih mjera i akcija države u svim područjima njene aktivnosti.

2. OBILJEŽJA PRORAČUNA

Proračun se različito definira s obzirom da li se radi o njegovom pravnom ili ekonomskom aspektu. Proračun središnje države glavni je instrument za financiranje javne potrošnje u zemlji. Javni prihodi prikupljeni od poreza, pristojbi, doprinosa i drugih davanja se putem proračuna raspoređuju na određene korisnike i utvrđene namjene usmjerene na zadovoljenje javnih potreba gdje se tržište pokazalo neefikasnim mehanizmom. Vlada u skladu sa svojim aktivnostima i željama za razvoj države sastavlja proračun te se državni proračun smatra važnim pokazateljem kako se gospodari državnim sredstvima.

2.1. Pojam proračuna

Standardna definicija proračuna jest da je to financijski instrument države i zakonski akt kojim se u formi predračuna planiraju prihodi i rashodi (izdaci) države (ili nižih razina vlasti) za period od jedne godine (proračunske tj. fiskalne godine). Ili kraće, proračun je sistematski pregled planiranih prihoda i rashoda za jednu godinu.

Najjednostavnije rečeno proračun predstavlja plan prihoda i rashoda za točno određeno vremensko razdoblje. U hrvatskom jeziku se riječ proračun često izjednačava s terminom budžet koji dolazi od francuske riječi *bougette* koja je u srednjem vijeku označavala kožnu torbicu u kojoj su trgovci držali novac, dok je u Engleskoj riječ *budget* bila naziv za kožnu torbu u kojoj je ministar financija u parlament donosio plan prihoda i rashoda države za određeno vremensko razdoblje (Ott i suradnici, 2009).

Ne postoji jedinstvena definicija za budžet kao jedan od dominantnih instrumenata financiranja javnih rashoda. Određene razlike u definiranju su prisutne radi različitog pristupa pri izučavanju tog instrumenta, odnosno da li je primaran financijski, ekonomski, pravni, politički ili socijalni aspekt budžeta i njegovih funkcija (Jelčić, 2001.).

Financijski aspekt proračuna proizlazi iz činjenice da proračun predstavlja numerički prikaz očekivanih prihoda i rashoda te da je financijska analiza nužna pri utvrđivanju izvora

sredstava kojima će se financirati troškovi koji se javljaju kao posljedica zadovoljenja društvenih potreba (Jelčić, 2001.).

Ekonomski aspekt budžeta je osobito izražen u razdobljima gospodarske nestabilnosti i kriza kada Vlada pokušava anticikličnim budžetom oživljavati gospodarstvo i djelovati na privredna kretanja.

Socijalni aspekt proračuna ogleda kroz redistribuciju društvenog proizvoda, odnosno raspodjelu imovine i dohotka tereteći ekonomski snažnije u korist ekonomski slabijih subjekata (Jelčić, 2001.).

Iako su definicije budžeta mnogobrojne i različite, ipak je moguće zapaziti neke karakteristike koje su im zajedničke i uzimajući njih kao polaznu točku budžet se definira kao javni akt javnopravnog tijela (države) kojim se predviđaju prihodi i rashodi javnopravnog tijela za određeno vremensko razdoblje, najčešće godinu dana (Jelčić, 2001.).

2.2. Struktura proračuna

Osnovni elementi koji čine sadržaj i strukturu sustava proračuna su:

- Prihodi i primici proračuna,
- Rashodi i izdaci proračuna,
- Riznica.

2.2.1. Proračunski prihodi

Proračunski prihodi – mogu se prikupljati iz različitih izvora i na različite načine, tj. primjenom različitih financijskih instrumenata. Prema metodologiji i klasifikaciji Međunarodnog monetarnog fonda proračunski prihodi sadrže:

- a) porezne prihode
- b) neporezne prihode
- c) kapitalne prihode
- d) pomoći (potpore).

Prihodi državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne samouprave klasificira se u dvije skupine i to u prihode od poslovanja i prihode od prodaje nefinancijske imovine. Prihodi od poslovanja su prihodi od redovnih aktivnosti države i čine gotovo 99% ukupnih prihoda državnog proračuna (Ott i suradnici, 2009).

Najznačajniji prihodi od poslovanja su porezni prihodi. Oni su izvorni prihodi državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne samouprave, a uplaćuju ih porezni obveznici. Neporezni prihodi kao prihodi od poslovanja čine neznatan iznos u proračunu, a čine ih sva nepovratna plaćanja državi, poput plaćanja od stranih javnih i državnih poduzeća te od Hrvatske narodne banke, upravne pristojbe, novčane kazne, prihodi od državne uprave, naknade za ceste i slično (Alijagić, 2015.).

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine, nekadašnji kapitalni prihodi, su svi prihodi koji potječu od prodaje nefinancijske imovine s vijekom trajanja duljim od jedne godine, npr. prihodi od prodaje građevinskih objekata u državnom vlasništvu, privatizacije, prodaje državnih robnih zaliha, prodaje zemlje i slično.

Potpore drugih država ili međunarodnih institucija također povećavaju prihodnu stranu proračuna. Pod potporama se podrazumijevaju sva neotplativa, nepovratna plaćanja te plaćanja bez protuobaveza kao što su ratne odštete, darovi za pojedine programe i projekte te za bilo koju drugu svrhu. Sredstva potpora u proračunu RH dosad nisu imala značajniji udio (Institut za Javne financije, 2003).

2.2.2. Proračunski izdaci i rashodi

Proračunski izdatak ili financijski izdatak je transfer novca ili imovine dodijeljenih nekoj ustanovi. Ustanove koje obično upravljaju izdacima su akademske ustanove (npr. fakulteti, sveučilišta, privatne škole), kulturne ustanove (npr. muzeji, knjižnice, kazališta), zdravstvene ustanove (bolnice) i religijske ustanove.

Izdatak može biti isporučen s naznakom o svrsi za koju mora biti uporabljen. U nekim okolnostima može se zahtijevati da se izdatak potroši na određen način ili da se alternativno

investira tako da glavnica ostane netaknuta vječno ili tijekom određena razdoblja. Time se omogućava da donacija ima učinak tijekom duljeg razdoblja nego što bi to bilo kada bi se ona odjednom potrošila (<http://www.ijf.hr/proracunski/2009.pdf>, 3.06.2017.)

Proračunski rashodi su pojam koji se koristi u računu prihoda i rashoda za sredstva koja izlaze s tog računa zbog poslovanja i nabave nefinancijske imovine, a mogu biti različito klasificirati. Imamo dvije osnovne klasifikacije (Alijagić, 2015.):

1. funkcionalnu i
2. ekonomsku klasifikaciju proračunskih rashoda.

Funkcionalna klasifikacija pruža mogućnost za praćenje trendova u državnim isplata u svezi s pojedinom funkcijom i mogućnost usporedbe među zemljama o udjelu države u pojedinim ekonomskim i socijalnim funkcijama. Jedinica klasifikacije je transakcija. Funkcionalna klasifikacija proračuna izgleda slijedeće:

I Usluge opće države

1. Opće javne usluge (izvršni i zakonodavni organi, vanjski poslovi, strana ekonomska pomoć, itd).
2. Poslovi i usluge vezani za obranu.
3. Javni red i poslovi sigurnosti (policija i sudovi).

II Usluge zajednici i društvu

4. Poslovi i usluge obrazovanja.
5. Poslovi i usluge zdravstva.
6. Poslovi i usluge socijalne sigurnosti i socijalne skrbi.
7. Stambeni i komunalni poslovi i usluge.
8. Rekreativna, kulturna i vjerska djelatnost.

III Ekonomske usluge

9. Poslovi i usluge s gorivom i energijom.
10. Poslovi i usluge vezani uz poljoprivredu, šumarstvo, lov i ribolov.
11. Poslovi i usluge vezani uz rudarstvo i mineralne resurse osim goriva.
12. Poslovi vezani uz prijevoz i komunikacije.

IV Ostale funkcije

13. Drugi ekonomski poslovi i usluge (turizam, radni odnosi).

14. Izdaci koji su svrstani u navedene glavne grupe (transakcije vezane uz javni zajam, transferi općeg karaktera između raznih razina vlasti).

Ekonomska klasifikacija proračunskih rashoda je slijedeća:

- I. I Ukupni izdaci i pozajmljivanje umanjeno za otplate (II + V)
- II. II Ukupni izdaci (III + IV)
- III. III Tekući izdaci
- IV. IV Kapitalni izdaci
- V. V Pozajmljivanje umanjeno za otplate.

Tekući izdaci se dijele u tri skupine:

1. izdaci za plaće, naknade, robe i usluge,
2. izdaci za kamate,
3. subvencije i drugi tekući transferi.

Kapitalni izdaci se odnose na:

1. stjecanje kapitalne imovine,
2. nabava zaliha,
3. stjecanje zemljišta i nematerijalne imovine.

Proračunska ravnoteža:

Ukupni prihodi (tekući i kapitalni) = Ukupni izdaci i pozajmljivanje umanjeno
i pomoći za otplate

2.3. Procedura izrade i donošenja proračuna (rebalans proračuna)

Inicijativa za izradu proračuna i za njegovo donošenje povjerena je izvršnim tijelima. Izvršna tijela raspolažu podacima koji omogućuju da se sastavi proračun i imaju za to školovane ljude. Proračun je plan prihoda i rashoda države za određeno vremensko razdoblje. Proračunu je namijenjena uloga instrumenta putem kojeg se ostvaruje financijska, pravna,

politička, ekonomska, socijalna, kontrolna i druga funkcija države. Premda su te funkcije, kao i ciljevi koji su proračunu namijenjeni brojni, oni su međusobno povezani.

Pri izradi proračuna polazi se od (po pravilu) od institucionalnog načela. Funkcionalno načelo u izradi proračuna rjeđe se pojavljuje. Naime, primjena institucionalnog načela u izradi proračuna znači da se rashodi u proračunu dijele prema korisnicima proračunskih sredstava, tako da se najprije podijele na pojedina ministarstva, državne institucije, ravnateljstva, uprave i slično, a unutar njih na pojedina uža tijela, ustanove, službe.

Institucionalno načelo znatno olakšava kontrolu trošenja proračunskih sredstava, jer se lagano može utvrditi svako odstupanje pojedinih ministarstava, pojedinih institucija od utvrđenog plana trošenja proračunskih sredstava (prihoda).

Opredjeljenje za funkcionalno načelo pri sastavljanju proračuna znači da se namjena trošenja proračunskih prihoda utvrđuje prema svrsi koja se njihovim trošenjem želi ostvariti, neovisno o tijelu koje će tim sredstvima raspolagati. Tako npr. izdaci za obrazovanje javlja se u ministarstvu za osnovno obrazovanje, u ministarstvu za srednje i visokoškolsko obrazovanje, u pojedinim ministarstvima uz koja su vezane određene obrazovne ustanove (npr. srednje poljoprivredne škole, visokoškolske ustanove poljoprivrednog usmjerenja uz ministarstvo poljoprivrede) ili pak zaštita čovjekove okoline u nadležnosti je ministarstva okoliša, gospodarstva, industrije, poljoprivrede, ribarstva, komunalnih djelatnosti i drugih institucija (Alijagić, 2015.).

Izrada proračuna obavlja se tako da nadležno državno tijelo (ministarstvo za financije, ministarstvo za državnu upravu i proračun, ministarstvo za proračun, odnosno određeno državno tijelo kojem su povjereni poslovi izrade i izvršenja proračuna) pozove sve korisnike (nositelje) proračunskih sredstava da mu dostave podatke o sredstvima koja će im biti potrebna u idućoj proračunskoj godini da bi ostvarili zadatke iz svoje nadležnosti.

Korisnici proračunskih sredstava (proračunske ustanove, organizacije i slično) izradit će prijedloge svog proračuna rashoda i prihoda (ako ih obavljanjem svoje djelatnosti ostvaruju) prema točno utvrđenoj shemi o izradi proračuna koja je utvrđena za sve nositelje proračunskih

sredstava. Tako se rashodi klasificiraju prema određenim dijelovima, glavama, pozicijama, poljima i slično. Jedinствена klasifikacija proračunskih prihoda i rashoda (prihoda prema izvorima, rashoda prema namjeni) olakšava:

- a. uvid u financijsku aktivnost države,
- b. analizu i kritičku ocjenu pritjecanja proračunskih prihoda i izvršenih rashoda
- c. kontrolu trošenja proračunskih sredstava.

Nakon što je korisnik proračunskih sredstava sastavio proračun svojih rashoda (eventualno i prihoda) dostavlja ga nadležnom državnom tijelu (npr. ministarstvu) u čijem je sastavu, koji može taj proračun izmijeniti ili dopuniti. Na osnovi tih proračuna odgovarajuće više državno tijelo (ministarstvo s područnim tijelima i ustanovama iz njegova sastava) dostavlja proračun za cijelu granu državne uprave, odnosno službe financijskom tijelu nadležnom za proračun (ministarstvu financija i sl.).

Financijsko tijelo nadležno za proračun razmatra sadržaj proračun s formalnog i materijalnog stajališta, usklađuje proračunske prihode s proračunskim rashodima i konačno oblikuje sve prispjele proračune u jedinstven dokument kojim su obuhvaćeni svi prihodi i rashodi proračuna.

Razmatranje formalne strane proračuna od državnog organa nadležnog za izradu proračuna sastoji se u tome da on provjeri jesu li korisnici proračunskih sredstava sastavili svoje prijedloge proračuna prema tehničkim uputama – prema propisanoj shemi i klasifikacijskim brojevima, jesu li primijenili odgovarajuće propise, jesu li naveli točne podatke te jesu li izvršili i druge propisane radnje.

S materijalne strane kontrolira se jesu li proračunom obuhvaćeni svi izdaci na čije su izvršenje obvezni korisnici proračunskih sredstava (ako su proračunom neki izdaci koji se moraju učiniti izostavljeni, pojavit će se pri izvršenju proračuna zahtjev za novim sredstvima koja nisu planirana, a ako se navode neki novi izdaci koji nisu u djelokrugu rada korisnika proračunskih sredstava, onda su više planirani iznosi bez osnova u odgovarajućim propisima).

Nadležno državno tijelo za proračun razmatra prikupljene zahtjeve za proračunska sredstva, analizira ih, traži njihovu dopunu, mijenja pojedine stavke u proračunu, kako bi uravnotežilo plan rashoda s planiranim prihodima koji će se ubrati primjenom raznovrsnih poreza, pristojbi i drugih prihoda u slijedećem proračunskom razdoblju. Na osnovi djelomično ili u cijelosti usvojenih zahtjeva korisnika proračunskih sredstava, na osnovi njihovih planova prihoda i rashoda, financijsko tijelo nadležno za izradu proračuna sastavlja nacrt proračuna i dostavlja ga vladi. Kada vlada razmotri nacrt proračuna, pošto se upozna s primjedbama koje su na nacrt proračuna stavili korisnici proračunskih sredstava (ako njihovi zahtjevi za sredstvima nisu bili usvojeni) izrađuje se prijedlog proračuna koji se upućuje predstavničkom tijelu (parlamentu, skupštini). Odgovarajući odbori i komisije zastupničkog tijela razmatranja (analiziraju i kritički ocjenjuju) opravdanost i osnovanost pojedinih dijelova proračuna i proračuna u cjelini, pozivaju pojedine korisnike proračunskih sredstava da obrazlože ili nadopune svoje zahtjeve, daju prijedloga proračuna. Nakon provedene rasprave u odborima i komisijama prijedlog proračuna uz eventualne primjedbe, nadopune, izmjene predmet je razmatranja na zasjedanju zastupničkog tijela (<http://www.mfin.hr/hr/proracun>, 4.06.2017.).

Razmatranje prijedloga proračuna na zasjedanju zastupničkog tijela (proračunska debata) koristi se za raspravu o politici vlade. Naime, rukovoditelji pojedinih resora (ministri, državni sekretari, predstavnici vlade) u svojim izvješćima obavještavaju parlament o svom dosadašnjem radu i o zadaćama pojedinih resora i vlade u cjelini u slijedećoj proračunskoj godini. Proračunska sredstva koja mora odobriti predstavničko tijelo pretpostavka su za ostvarenje tih zadaća – prijeko su potrebna da bi vlada ostvarila svoju politiku. Rasprava o pojedinim rashodima u proračunu kao i o proračunu u cjelini omogućuje zastupnicima da iznesu svoje primjedbe na politiku vlade, da predlože poduzimanje nekih novih mjera, da podrže vladu u ostvarenju utvrđenih ciljeva. Nakon saslušanja izvješća i provedene rasprave o budućoj politici vlade u slijedećoj godini, nakon eventualnih većih ili manjih izmjena u prijedlogu proračuna, pristupa se glasovanju o proračunu. Proračun se redovito donosi u obliku zakona (odluke), a poslije toga u cijelosti ili u jednom dijelu (opći dio) objavljuje u službenim glasilima u kojima se objavljuju pravni propisi (<http://www.mfin.hr/hr/priprema-proracuna>, 3.06.2017.).

U Republici Hrvatskoj proračun donosi Hrvatski sabor, dok je za planiranje, izradu i izvršenje proračuna zadužena Vlada. Vlada je obavezna uredno i redovito prikazivati detalje o prikupljanju i trošenju novca svojih građana te je proračun i proračunski proces vrlo formalno određen zakonom o proračunu koji proračun definira kao akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci za jednu godinu, u skladu sa zakonom“ (Zakon o proračunu, čl. 23.).

U Republici Hrvatskoj postoje tri razine proračuna: državni proračun, proračun izvanproračunskih korisnika državnog proračuna te proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Svaki od tih proračuna je zaseban planski dokument koji prikazuje vlastite prihode i rashode. Zbrajanjem prihoda, primitaka i izdataka državnog proračuna i proračuna izvanproračunskih fondova dolazi do konsolidiranog proračuna središnje države, dok proračun opće države obuhvaća proračun središnje države uvećan za proračune lokalnih jedinica (Ott i suradnici, 2009).

Rebalans proračuna obuhvaća izmjenu proračunskih iznosa odnosno njihovo smanjenje/povećanje u odnosu prema planu proračuna donesenom na početku kalendarske godine. Razlozi rebalansa proračuna često se odnose na nerealnost procjene pojedinih proračunskih prihoda, ali i na potrebu povećanja pojedinih izdataka. Tako je rebalans proračuna, jednostavnije rečeno, naknadna promjena ili uravnoteživanje financijskog plana ili proračuna zbog prihoda ili troškova većih ili manjih od planiranih.

2.4. Izvršenje proračuna

Izvršiti proračun znači prikupiti one proračunske prihode koji su proračunom planirani i utrošiti ih za one svrhe i u onom iznosu kako je proračunom utvrđenim. Dok su modaliteti prikupljanja prihoda po pravilu utvrđeni posebnim propisima, svrha njihova trošenja i iznos pojedinih rashoda određeni su proračunom. Zato je sa stajališta izvršenja proračuna posebice važno upoznavanje s rashodima, tj. s trošenjem proračunskih prihoda. Da bi se osigurala kontrola u trošenju proračunskih prihoda, da bi se što uspješnije ostvarili oni zadaci i mjere koji se financiraju proračunom, te da bi se spriječila pojava nepravilnosti i eventualne

zlouporabe u raspolaganju proračunskim sredstvima, propisan je točno utvrđen relativno složen postupak trošenja proračunskih prihoda (Alijagić, 2015.).

Naime, proračun se izvršava tako da se (Alijagić, 2015.):

1. otvori kredit,
2. angažira kredit,
3. konstatira postojanje duga,
4. izda naredba za isplatu,
5. izda nalog za isplatu.

Kredit se otvara na osnovi jednomjesečnih ili tromjesečnih planova. Kada tijelo nadležno za proračun (najčešće ministarstvo financija) utvrdi da za predložene rashode korisnika proračunskih sredstava u tom mjesecu, odnosno tromjesečju postoje potrebna sredstva, otvara se kredit tj. stavljaju se proračunskim korisnicima na raspolaganje sredstva potrebna za financiranje rashoda predviđenih mjesečnim, odnosno tromjesečnim planovima. Pošto je kredit otvoren, dolazi do njegova angažiranja.

Angažiranje kredita znači stvaranje obveze za korisnika proračunskih sredstava. Ako korisnik tih sredstava popuni slobodno radno mjesto, ako naredi da se nabavi nova oprema, da se izvrše određene adaptacije, da se izgradi neki novi objekt, da se izradi neki projekt i sl., time je automatski stvorena obveza da će se nakon isporuke opreme, projekta, izgradnje objekta, adaptacije zgrade i sl. učinjeni radovi i nabavljena oprema platiti. Istodobno to znači da se sredstva koja su angažirana (ali još nisu utrošena) ne mogu trošiti u neke druge svrhe – ona su rezervirana za isplate koje će biti izvršene onda kada radovi budu okončani. Kada je naručena oprema isporučena, kad je novi objekt gotov, kad je adaptacija ili projekt završen, itd., određeni pojedinac ili povjerenstvo provjerava da su radovi i usluge za koje su angažirana sredstva proračuna završeni onako kako je bilo utvrđeno, te se o tome obavještava osoba koja rukovodi tijelom koje se financira iz proračuna. Ta se osoba zove proračunski naredbodavac.

Proračunski naredbodavac nakon pregleda odgovarajućih dokumenata, iz kojih se vidi da postoji obveza i da su radovi i usluge za koje su sredstva bila angažirana izvršeni, izdaje se u pismenom obliku naredba za isplatu. Kada je riječ o isplati onih rashoda iz proračuna za

koje nije potrebno posebice utvrđivanje postojanja obveze isplate, kao npr. kod isplata plaća, nije potreban poseban postupak utvrđivanja postojanja duga, nego se isplata naređuje na temelju popisa zaposlenih koje potpisuje naredbodavac. Naredbodavac može dio ovlasti u raspolaganju proračunskim sredstvima prenijeti na pomoćnog naredbodavca. Ako rukovoditelj tijela koje se javlja kao korisnik proračunskih sredstava ima zamjenika koji ga kod spriječenosti u cijelosti zamjenjuje, naredbodavac za izvršenje tog dijela proračuna može na njega prenijeti sva prava za izvršenje proračuna. Naredbodavci za izvršenje pojedinih dijelova proračuna su osobe koje rukovode ministarstvom, ustanovom i sl. koji se javljaju kao korisnici proračunskih sredstava (Alijagić, 2015.).

Naredbodavac za izvršenje proračuna u cjelini je vlada koja politički odgovara da se uplate planirani prihodi, da se očuva proračunska ravnoteža, da se osigurana sredstva u proračunu racionalno troše. Istaknuto mjesto u izvršenju proračuna u cjelini, naročito u prikupljanju proračunskih prihoda ima ministar financija. Naredba za isplata upućuje se tzv. računopolagaču – osobi koja upravlja financijskim poslovanjem (prihodima i rashodima) korisnika proračunskih sredstava (šef računovodstva). Pošto računopolagač konstatira da je naredba zasnovana na zakonu, da su za navedene svrhe predviđeni prihodi u proračunu, da su izvršeni radovi i da je nadležno tijelo utvrdilo činjenicu da su radovi izvršeni, donosi nalog za isplatu da se bilo u gotovu bilo virmanom dužnicima isplati određena svota (Alijagić, 2015.).

Riznica može biti odgovorna za izvršenje proračuna u svim fazama, od stvaranje obveze, verifikacije i plaćanja, ili u samo u jednoj od navedenih faza. Zadaci riznice u kontroli izvršenja proračuna ovise o povijesnim, ekonomskim, kulturološkim i političkim posebnostima pojedine zemlje.

Faza obveza podrazumijeva usmjeravanje proračunskih sredstava za točno utvrđene namjene izdatka koji su u skladu s odobrenim proračunom. Tako se kontroliraju raspoloživa proračunska sredstva koja se mogu koristiti za preuzimanja novih obveza i prati se utjecaj novih obveza na novčani tok jedinstvenog proračunskog računa. U fazi verifikacije se potvrđuje vjerodostojnost zahtjeva za proračunskim sredstvima tako da riznica zna koliko financijskih sredstava mora pripremiti kada te obveze dođu na naplatu (Vašiček, 1998.).

Pri izvršavanju državnog proračuna definiraju se određeni postupci koje je nužno slijediti:

- 1) Proračunski korisnici su obvezni sastaviti financijski plan po mjesecima za cijelu godinu i dostaviti ga Državnoj riznici. Nakon što se provjeri da li je financijski plan u skladu s proračunom i zakonskim propisima utvrđuje se maksimalan iznos obveza koje se mogu planirati za taj mjesec.
- 2) Mjesečni iznosi obveza unose se prema određenim elementima u on-line sustav tako da područne riznice mogu u svakom trenutku vidjeti dodjele za svoje korisnike.
- 3) Pri nastanku obveze kod korisnika unose se podaci o nastaloj obvezi i to predstavlja zahtjev za plaćanje.

Prihodi i rashodi u proračunu moraju biti uravnoteženi. Međutim, ako iz bilo kojeg razloga dođe do narušavanja proračunske ravnoteže zato što proračunski prihodi nisu ubrani u planiranom iznosu moraju se promjene u visini prihoda uskladiti s proračunskim rashodima kako bi se uspostavila proračunska ravnoteža.

Ako je ubrani iznos veći od planiranih rashoda onda se taj višak (suficit) može prenijeti u proračun za iduću godinu, može se unijeti u rezervni fond, može se donijeti dopunski proračun ili se pak može vratiti poreznim obveznicima i drugim osobama od kojih su ta sredstva ubrana.

Ako su proračunski rashodi veći od predviđenih prihoda, potrebno je bilo smanjiti te rashode i uskladiti ih s raspoloživim приходima, bilo povećati prihode i tako podmiriti povećane rashode, odnosno rashode koji su planirani u manjem iznosu da njihove stvarne visine. Uspostavljanje narušene proračunske ravnoteže ili pak veće promjene u namjenu trošenja proračunskih prihoda naziva se izmjenom ili rebalansom proračuna. Izmjena (rebalans) proračuna provodi se po istom postupku po kojem se proračun donosi (Alijagić, 2015.).

Proračun se izvršava u godini za koju je donesen (proračunska godina). Kad se na račun sredstava proračuna isplate mogu obaviti i nakon isteka proračunske godine, onda govorimo o računskoj godini. Praktični razlozi nametnuli su potrebu računске godine. Naime, ako vjerovnici (uzmimo npr. izvođači investicijskih radova ili pak isporučitelji opreme i sl.) iz bilo kojeg razloga nisu isplaćeni do kraja proračunske godine (npr. zato što su radovi završeni krajem proračunske godine ili je pak isporuka opreme uslijedila zadnjih dana te godine pa se

komisijski nisu mogli pregledati i preuzeti), dozvoljava da se dospjela isplata izvrši unutar točno utvrđenog roka nakon isteka proračunske godine iz sredstava tog proračuna.

2.5. Kontrola proračuna

Završni (zaključni) račun proračuna je formalizirano izvješće o izvršenju proračuna i podnosi se zakonodavnom organu na usvajanje. To je jedna od prvih kontrola proračuna u smislu usporedbe planiranih i izvršenih proračunskih prihoda i rashoda.

Općenito, proračunske kontrole su slijedeće (Alijagić, 2015.):

1. politička, upravna i sudska kontrola
2. kontrola zakonitosti i kontrola svrsishodnosti
3. interna i eksterna kontrola
4. prethodna i naknadna kontrola
5. kontrola ukupnog proračuna i kontrola pojedinih dijelova
6. kontrola izrade, donošenja i izvršenja proračuna.

Političku kontrolu obavlja predstavničko tijelo putem posebnih izvješća koje mu dostavlja izvršna ili sudska vlast i putem završnog računa proračuna.

Upravnu kontrolu obavljaju nadležna tijela državne uprave. Ova kontrola je usmjerena na kontrolu zakonitosti trošenja proračunskih sredstava.

Sudska kontrola se odnosi također na zakonitost izvršenja proračuna. Ova kontrola se provodi npr. u Francuskoj i Njemačkoj.

Kontrola zakonitosti odnosi se na to da li je kod donošenja i izvršenja proračuna povrijeđen ustav ili neki zakon.

Kontrola svrsishodnosti je kontrola namjenskog trošenja proračunskih sredstava, kao i uporabe državne imovine.

Internu kontrolu obavlja naredbodavac. Računopolagač je dužan utvrditi osnovanost naredbe za isplatu te ukazati naredbodavcu na eventualnu povredu propisa o raspolaganju proračunskim prihodima.

Eksternu kontrolu vrši tijelo (organ) koji nije korisnik proračuna i ova kontrola treba da je nepristrana.

Prethodna (ex ante) kontrola odnosi se na onemogućavanje nastanka pojave nepravilnosti prilikom trošenja proračunskih sredstava. Ovu kontrolu obavlja odgovarajući organ.

Naknadna (ex post) kontrola usmjerena je na otkrivanje nepravilnosti koje su već nastale, jer su se proračunska sredstva već potrošila.

Kontrolu ukupnog proračuna provodi predstavničko tijelo ili neko njegovo povjerenstvo. Također se kontrolirati može samo jedan proračunski korisnik – kontrola pojedinih proračunskih dijelova.

Kontrolom izvršenja proračuna u širem smislu obuhvaćena je i kontrola primjene propisa iz sfere pripreme, izrade i donošenja proračuna.

2.6. Riznica

Termin riznica ili trezor označava blagajnu, pretinac ili posebnu prostoriju u kojoj se čuvaju različite dragocjenosti, na primjer vrijednosni papiri, nakit i slično. U kontekstu sustava proračuna naravno da pojam riznice ne označava nikakvu blagajnu ili sef već „javnu instituciju putem koje se u mnogim zemljama provodi financijska služba države i ostalih političko teritorijalnih jedinica, a vezana je uz ministarstvo financija i aktivno djeluje u području financijskih i monetarnih intervencija na suzbijanju financijske nelikvidnosti i poremećaja općeg stanja nelikvidnosti“ (Alijagić, 2015.).

Riznica je složen informacijski sustav za upravljanje financijama koji povezivanjem javnih prihoda i javnih rashoda omogućava efikasno korištenje javnih resursa i uspostavljanje financijske discipline. Ciljevi koji se ispunjavaju uspostavljanjem složenog sustava riznice jesu (Vašiček 1998.):

- jasan i zakonit proces izvršavanja proračuna,
- financiranje rashoda u skladu s odlukama,
- odgovorno i efikasno korištenje javnih resursa,
- sveobuhvatne informacije o financijskom položaju i kretanjima u državi,
- kontrola potrošnje proračunskih korisnika,
- efikasnija raspodjela sredstava,
- jeftinije i brže poslovanje,
- poboljšanje u donošenju odluka.

Uspostavljanje sustava riznice pomaže i u ostvarenju glavnih ciljeva upravljanja javnim financijama kao što su: fiskalno upravljanje, alokacija sredstava i koncept vrijednost za novac. Sustav riznice poboljšava upravljanje imovinom, obvezama, zaduživanjem i fiskalnim rizicima, drugim riječima rečeno, poboljšava fiskalno upravljanje. Također, omogućuje procjenu učinaka odluka i njihovih alternativa prije same primjene i smanjuje transakcijske troškove čime bitno doprinosi efikasnijem i efektivnijem donošenju odluka i trošenja novca.

Potreba za riznicom kao povezujućim elementom sustava proračuna prvenstveno se javlja iz razloga što se pritjecanje prihoda ne poklapa s rokom dospijeća izdataka. Isto tako, o riznici uvelike ovisi sveukupno izvršenje proračuna i to tako što ona obavlja isplate izdataka tijelima koja su ovlaštena da ih kreiraju.

Prema tome, funkcije riznice su mnogobrojne te proizlaze iz osnovnih zadataka proračunskog i financijskog (Vašiček, 1998.):

- politike u okviru postojeće makroekonomske politike,
- priprema proračuna: formuliranje i procjene proračunskih primitaka, te tekućih i kapitalnih izdataka, kao i elaboriranje i prezentiranje proračuna parlamentu,

- izvršavanje proračuna,
- financijske operacije povezane s izvršenjem proračuna: upravljanje novcem i portfeljem javnog duga, registriranje neposrednih i uvjetnih obveza po javnom dugu, te ugovaranja kreditnih zaduženja,
- nadzor izvršenja proračuna radi osiguravanja zakonitog i svrhovitog korištenja proračunskih sredstava.

Uloga riznice ovisi o povijesnim, institucionalnim, gospodarskim i političkim posebnostima pojedine zemlje. Unatoč tome što ne postoji dominantan model funkcioniranja državne riznice ona je u svim zemljama koje su je ustrojile zadužena za upravljanje državnim financijama. Višestruke funkcije riznice u upravljanju javnim financijama mogu se razvrstati u ove skupine (Vašiček, 1998.):

- 1) Blagajnička funkcija koja obuhvaća koncentriranje svih novčanih sredstava pomoću kojih se namiruju javni izdaci.
- 2) Bankarska funkcija javno-pravnih tijela koja je usmjerena na pokrivanje proračunskog manjka.
- 3) Novčana i financijska kontrola koja se odnosi na praćenje i nadzor obujma novčane mase u procesu uravnoteženja sveukupnih izdataka i kreiranja novca te funkciju financijske kontrole ekonomskog sektora kako bi se spriječila prekomjerna emisija novca i inflacija.

Sustav državne riznice se primarno uspostavlja kao sustav učinkovitog upravljanja državnim novcem i javnim dugom. U kasnijoj fazi izgradnje sve se više ističe i odgovornost riznice za izvršenje državnog proračuna i njezina funkcija revizije (Vašiček, 1998.).

Riznica može biti odgovorna za izvršenje proračuna u svim fazama, od stvaranje obveze, verifikacije i plaćanja, ili u samo u jednoj od navedenih faza. Zadaci riznice u kontroli izvršenja proračuna ovise o povijesnim, ekonomskim, kulturološkim i političkim posebnostima pojedine zemlje.

Riznica treba biti ustrojena tako da pruža brz i efikasan odgovor proračunske politike na promjene u okolini i da bude poluga u iniciranju promjena u ekonomskom okruženju koje

će omogućiti ostvarivanje ciljeva makroekonomske politike države. Da bi to bilo moguće potreban je visok stupanj institucionalizacije funkcija riznice čime se postiže lakša kompjuterizacija, a time i brza produkcija relevantnih informacija nužnih za koordiniranje proračunskih i financijskih aktivnosti. Taj brzi pristup informacijama o izvršavanju proračuna i financijskim tokovima omogućavaju sustavu riznice adekvatnu kontrolu proračuna, planiranje i prilagođavanje promjenama u izvršavanju te efikasno upravljanje novcem i drugim državnim sredstvima.

2.6.1. Upravljanje državnim novcem

Upravljanje državnim novcem je temeljna funkcija riznice koja podrazumijeva određivanje politike i ciljeva te resursa potrebnih da se oni postignu, raspoređivanje prikupljenih resursa i sigurnost da se navedeni zahtjevi obavljaju ekonomično, učinkovito i djelotvorno. Efikasnim upravljanjem novcem se na vrijeme osiguravaju sredstva potrebna za podmirenje obveza koje su definirane proračunom dok se nepotrebni viškovi novca usmjeravaju u kratkoročna ulaganja, a cirkulacija novca je svedena na potrebni minimum. Preduvjet za efikasno upravljanje novcem je potpuna, točna i pravodobna informacija te adekvatna kontrola novčanih tokova na i sa računa države uključujući i račune proračunskih korisnika (Vašiček, 1998.).

Model upravljanja javnim izdacima temelji se na principu postojanja jednog jedinstvenog novčanog računa preko kojeg se obavljaju sve financijske transakcije državnog proračuna. Općenito, jedinstveni račun riznice (dalje u tekstu: JRR) na kojem se bilježe sve transakcije i na kojem se drže proračunska sredstva, je osnovni instrument riznice. Bez jedinstvenog računa događa se da novac stoji na računima korisnika dok se država istovremeno zadužuje kako bi platila dospjele obveze. Uvođenje JRR ne znači za korisnika gubitak autonomije u korištenju namijenjenih mu sredstava, već omogućava da se sredstva koriste u skladu s usvojenim proračunom i njegovim ograničenjima i procedurama. Temeljni cilj koji se želi postići uspostavljanjem JRR je racionalizacija u upravljanju javnim novcem, odnosno smanjenje troškova kamata koje bi se zaračunavale državi pri zaduživanju.

Ministarstva i ostali korisnici proračuna mogu imati individualne račune u bankarskom sustavu u obliku podračuna JRR ukoliko državna riznica nema tehničke mogućnosti održavanja i kontrole pojedinačnih financijskih limita potrošnih jedinica te kada su korisnici proračuna locirani u teško dostupnim mjestima. No, iako su sva sredstva korisniku na raspolaganju, ona pripadaju JRR i koriste se za smanjenje zaduženosti riznice pri središnjoj banci (Vašiček, 1998.).

Kod upravljanja novcem važan je odabir odgovarajućih instrumenta plaćanja za različite vrste državnih transakcija. Isplate države najracionalnije je obavljati putem naloga za plaćanje na račun krajnjeg vjerovnika jer se tako ubrzava plaćanje i pojednostavljuje administrativna procedura i evidentiranje. No, kad su u pitanju uplate na račun države sasvim je svejedno koji instrument plaćanja se koristi dokle god je uplata izvršena pravilno i u korist banke kod koje se nalazi račun riznice (Vašiček, 1998.).

Slijedeći važan aspekt u upravljanju novcem je tip financijske institucije kod koje država drži svoje račune. Najčešći model koji se primjenjuje u većim zemljama je taj da riznica drži svoj jedinstveni račun pri središnjoj banci. Budući da je središnja banka u velikom broju zemalja direktan ili indirektan kreditor države, držanjem svojih računa kod središnje banke država može bitno smanjiti svoje troškove zaduživanja. Isto tako, prikupljanje primitaka ili isplate državnih izdataka mogu rezultirati značajnim promjenama u likvidnosti, stoga je poželjno da monetarne vlasti imaju direktan nadzor nad njima kako bi na vrijeme poduzele neophodne monetarne mjere kad je to potrebno.

2.6.2. Upravljanje javnim dugom

Tijekom izvršenja proračuna često javni izdaci prekorače svote koje su ograničene ukupnim državnim prihodima te ih je potrebno financirati tuđim financijskim sredstvima. Činjenica je da su proračunski manjkovi prisutni u svim zemljama čak i u idealnim uvjetima što dovodi do pojave javnoga duga. Upravljanje javnim dugom usko je povezano s upravljanjem proračunom. Tijelo odgovorno za oblikovanje strategije državnog financiranja trebalo bi biti odgovorno i za njegovo tekuće provođenje u čemu se ističe važna uloga riznice u upravljanju javnim dugom (Vašiček, 1998.).

Kod upravljanja javnim dugom riznica ima za cilj postizanje što povoljnijih uvjeta zaduživanja. Pritom treba voditi računa i ostalim popratnim efektima zaduživanja jer država kao najveći pojedinačni dužnik svojim dodatnim zaduživanjem bitno utječe na strukturu i karakteristike financijskog sustava kao i na visinu kamatnih stopa i provođenje monetarne politike središnje banke. No, da bi se uopće prikupila potrebna financijska sredstva potreban je razvijeni financijski sustav i tržište kapital koje će biti u mogućnosti apsorbirati emitirane državne vrijednosnice. Stoga, riznica treba, zajedno s centralnom bankom, preuzeti vodeću ulogu u provođenju promjena koje su neophodne za jačanje i razvijanje financijskog sustava zemlje (Vašiček, 1998.).

Uspješno upravljanje javnim dugom od strane riznice moguće je ako riznica na temelju zakonskih ovlaštenja ima ulogu donositelj relevantnih odluka. Sam proces upravljanja se mora zasnivati na načelima dosljednosti i sveobuhvatnosti koja podrazumijevaju (Vašiček, 1998.):

- Mogućnost izbora između različitih izvora financiranja koji moraju biti u nadležnosti riznice,
- Uključivanje potencijalnih obveza, kao što su izdane garancije, u djelokrug poslova riznice kako ih država ne bi prečesto izdavala i ti me sebe dovodila u opasnost,
- Koncentraciju svih zaduživanja na jednom mjestu, najčešće ministarstvu financija u sklopu kojeg se nalazi i riznica. To znači da se, izuzev ministarstva financija, niti jedna druga institucija ili agencija ne bi smjela zaduživati što doprinosi financijskoj disciplini, razvitku tržišta javnoga duga i manjim troškovima zaduživanja,
- Riznica mora voditi računa o dužem vremenskom razdoblju jer kompozicija i struktura dospeljeća duga djeluje i na buduće proračuna.

3. PRORAČUN REPUBLIKE HRVATSKE

Državni proračun je akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci za jednu godinu, u skladu sa zakonom. Državni proračun donosi Hrvatski sabor.

Tri su glavne funkcije proračuna:

- prikazuje najvažnije ciljeve države u fiskalnoj godini,
- služi kao instrument kojim država utječe na ekonomsko stanje zemlje,
- služi kao sustav kontrole prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava.

Državnom proračunu prethode Vladine smjernice ekonomske i fiskalne politike iz kojih se mogu iščitati osnovne odrednice proračuna za trogodišnje razdoblje. Uoči sjednice Vlade o proračunu u Ministarstvu financija održava se susret s novinarima na kojem je glavni komunikator ministar financija, a sudjeluju i državni dužnosnici koji su pripremili proračun.

3.1. Zakon o proračunu

Zakonom se uređuje planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, upravljanje javnim dugom, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo, proračunski nadzor i druga pitanja vezana uz upravljanje javnim financijama.

Odredbe Zakona odnose se na državni proračun i proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunske korisnike državnog proračuna i proračunske korisnike proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Također, odredbe Zakona uređuju proračunske odnose i pravila koja se primjenjuju na izvanproračunske fondove, trgovačka društva i druge pravne osobe u kojima država, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ima odlučujući utjecaj na upravljanje i to na izradu financijskih planova, upravljanje novčanim sredstvima, zaduživanje i davanje jamstava, računovodstvo, izradu i podnošenje izvještaja i provedbu proračunskog nadzora, a koji se s obzirom na izvore financiranja, uključuju u opći proračun odnosno koji se sukladno pravilima statističke metodologije Europske unije (ESA 2010, propisana Uredbom (EU)

549/2013 Europskog parlamenta i Vijeća) razvrstavaju u sektor opće države, a nisu proračunski korisnici (<http://www.mfin.hr/hr/proracun>, 3.06.2017.).

Definicija prema Zakonu o proračunu da je državni proračun akt kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci države za jednu godinu, u skladu sa zakonom, a donosi ga Hrvatski sabor (Zakon o proračunu, čl.3., st.3.).

Analiza svakog konkretnog proračuna olakšana je jer se vodi briga o njegovoj trostrukoj funkciji. Iz proračunskih pozicija može se saznati na koji način država planira prikupiti svoje prihode, a s druge strane stoji odgovor na pitanje na što te prikupljene prihode država planira utrošiti. Obje strane proračuna, i prihodna i rashodna, odgovaraju na pitanja o ciljevima, čak o najvažnijim državnim ciljevima koji se ostvaruju putem proračuna.

Proračun, nadalje služi kao instrument ekonomske politike kojim se utječe na ekonomsko stanje zemlje (ekonomski rast, zaposlenost, raspodjelu dohotka, potrošnju, štednju, inflaciju, itd.).

Proračunom se osigurava kontrola prikupljanja i trošenja javnog novca: tijekom fiskalne godine – kontrolu proračuna obavljaju uprave u sastavu Ministarstva financija, ali i svako ministarstvo treba obavljati unutarnji nadzor u sklopu samog ministarstva, a naknadnu kontrolu, onu nakon izvršenja proračuna, obavlja Državni ured za reviziju.

U kontroli proračunskog novca nezaobilazna je uloga građana, poreznih obveznika, razmjerna, naravno, stupnju njihove informiranosti i mogućnosti da budu informirani o proračunu. Nepridržavanje pravila trošenja i nenamjensko korištenje proračunskim novcem može biti predmet sankcija. Stoga svaki zakon o proračunu i njegovu izvršenju sadrži i kaznene odredbe.

Proračun se donosi i izvršava u skladu s načelima jedinstva i točnosti proračuna, jedne godine, uravnoteženosti, obračunske jedinice, univerzalnosti, specifikacije, dobrog financijskog upravljanja i transparentnosti (Zakon o proračunu, čl. 4.).

Načelo jedinstva i točnosti proračuna prikazuje da se u proračunu prihodi i primici koji pripadaju državi i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i svi njihovi rashodi i izdaci za pojedine namjene iskazuju po bruto-načelu. Sredstva proračuna koriste se za financiranje rashoda, funkcija i programa državnih tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugih proračunskih i izvanproračunskih korisnika u visini utvrđenoj proračunom (Zakon o proračunu, čl. 5.).

Proračun se donosi za proračunsku godinu i vrijedi za tu godinu – načelo jedne godine. Proračunska godina razdoblje je od dvanaest mjeseci koje počinje 1. siječnja, a završava 31. prosinca kalendarske godine. Proračun donosi Sabor, odnosno predstavničko tijelo za proračunsku godinu koja odgovara kalendarskoj godini i to prije početka godine na koju se odnosi. Prihodi i primici uplaćeni u proračun do kraja tekuće godine prihod su proračuna tekuće godine. U proračunu se planiraju sredstva za pokriće preuzetih obveza iz prethodne/-ih godina, kao i sredstva za plaćanje obveza nastalih u tekućoj fiskalnoj godini za koju se proračun donosi (Zakon o proračunu, čl. 6.).

Proračun mora biti uravnotežen – ukupni prihodi i primici pokrivaju ukupne rashode i izdatke – načelo uravnoteženosti. Ako se tijekom proračunske godine, zbog izvanrednih nepredviđenih okolnosti, povećaju rashodi i izdaci, odnosno umanje prihodi i primici, proračun se mora uravnotežiti pronalaženjem novih prihoda i primitaka, odnosno smanjenjem predviđenih rashoda i izdataka. Uravnoteženje proračuna provodi se tijekom proračunske godine izmjenama i dopunama proračuna prema postupku za donošenje proračuna (Zakon o proračunu, čl. 7.).

Načelo obračunske jedinice govori da se prihodi, primici, rashodi i izdaci iskazuju u kunama te se i financijski izvještaji sastavljaju u kunama (Zakon o proračunu, čl. 8.).

Načelo univerzalnosti odnose se na prihode i primitke koji služe za podmirivanje svih rashoda i izdataka, osim ako ovim Zakonom, zakonom o izvršavanju državnog proračuna, odnosno odlukom o izvršavanju proračuna nije drugačije propisano (Zakon o proračunu, čl. 9.).

Prihodi i primici proračuna moraju biti raspoređeni u proračunu po ekonomskoj klasifikaciji i iskazani prema izvorima. Rashodi i izdaci proračuna moraju biti raspoređeni u proračunu prema proračunskim klasifikacijama te uravnoteženi s prihodima i primicima - načelo specifikacije (Zakon o proračunu, čl. 10.).

Načelo dobrog financijskog upravljanja kaže da se proračunska sredstva moraju se koristiti u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, a posebno u skladu s načelima ekonomičnosti, učinkovitosti i djelotvornosti (Zakon o proračunu, čl. 11.).

Proračun se donosi i izvršava u skladu s načelom transparentnosti. Proračun i projekcija i izmjene i dopune proračuna te odluka o privremenom financiranju objavljuju se u »Narodnim novinama« – službenom listu Republike Hrvatske odnosno u službenom glasilu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju proračuna i polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana izvanproračunskog korisnika objavljuju se na internetskim stranicama Vlade Republike Hrvatske, odnosno internetskim stranicama jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Opći i posebni dio polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna i opći i posebni dio polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana izvanproračunskog korisnika objavljuju se u »Narodnim novinama«, odnosno službenom glasilu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski i izvanproračunski korisnici objavljuju godišnje financijske izvještaje na svojim internetskim stranicama najkasnije u roku od osam dana od dana njihove predaje (Zakon o proračunu, čl. 12.).

Izvršno tijelo odgovorno je svojem predstavničkom tijelu za planiranje i izvršavanje proračuna o čemu ga izvještava na način propisan ovim Zakonom. Odgovorna osoba jedinice

lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunskog i izvanproračunskog korisnika odgovorna je za zakonito i pravilno planiranje i izvršavanje proračuna, odnosno financijskog plana.

Proračun se sastoji od općeg i posebnog dijela, a na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i od plana razvojnih programa (Zakon o proračunu, čl. 16.).

Opći dio proračuna čini Račun prihoda i rashoda i Račun financiranja.

Posebni dio proračuna sastoji se od plana rashoda i izdataka proračunskih korisnika iskazanih po vrstama, raspoređenih u programe koji se sastoje od aktivnosti i projekata.

Plan razvojnih programa je dokument jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavljen za trogodišnje razdoblje koji sadrži ciljeve i prioritete razvoja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave povezane s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna.

Račun prihoda i rashoda proračuna sastoji se od prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji:

1. Prihodi:

- a) prihodi od poreza,
- b) doprinosi za obvezna osiguranja,
- c) pomoći,
- d) prihodi od imovine,
- e) prihodi od pristojbi i naknada,
- f) ostali prihodi i
- g) prihodi od prodaje nefinancijske imovine.

2. Rashodi:

- a) rashodi za zaposlene,
- b) materijalni rashodi,
- c) financijski rashodi,
- d) subvencije,
- e) pomoći,

- f) naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade,
- g) ostali rashodi i
- h) rashodi za nabavu nefinancijske imovine.

U Računu financiranja iskazuju se primici od financijske imovine i zaduživanja te izdaci za financijsku imovinu i za otplatu kredita i zajmova. Financijski plan proračunskih i izvanproračunskih korisnika sadrži programe utvrđene aktima planiranja.

U programima se iskazuju planirani prihodi i primici te rashodi i izdaci razrađeni po:

- vrstama prihoda i primitaka,
- pojedinim aktivnostima i projektima,
- godinama u kojima će teretiti proračun.

Tablica 1. Planiranje državnog proračuna

Rok	Nositelj aktivnosti	Aktivnosti
kraj veljače	Ministarstvo financija u suradnji s ministarstvom nadležnim za strukturne reforme i koordinaciju fondova Europske unije	Izrađuje uputu za izradu strateških planova i dostavlja je ministarstvima i drugim državnim tijelima na razini razdjela organizacijske klasifikacije
kraj ožujka	Ministarstva i druga državna tijela na razini razdjela organizacijske klasifikacije	Izrađuju strateške planove za trogodišnje razdoblje i dostavljaju ih Ministarstvu financija i ministarstvu nadležnom za strukturne reforme i koordinaciju fondova Europske unije
kraj travnja	Ministarstvo financija i ministarstvo nadležno za strukturne reforme i koordinaciju fondova Europske unije u suradnji s ministarstvima nadležnim za pojedinačne strukturne reforme	Na temelju strateških planova ministarstvo nadležno za strukturne reforme i koordinaciju fondova Europske unije u suradnji s ministarstvima nadležnim za pojedinačne strukturne reforme izrađuje nacionalni program reformi, a Ministarstvo financija program konvergencije
kraj srpnja	Ministarstvo financija i Vlada RH	Na temelju strateških planova, nacionalnog programa reformi i programa konvergencije te posebnih preporuka Vijeća Europske unije za Republiku Hrvatsku, Ministarstvo financija izrađuje nacrt smjernica ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje koje Vlada usvaja zaključkom
15. kolovoza	Ministarstvo financija	Ministarstvo financija dostavlja ministarstvima i drugim državnim tijelima na razini razdjela organizacijske klasifikacije i izvanproračunskim korisnicima upute za izradu prijedloga državnog proračuna
15. rujna	Proračunski korisnici	Dostavljaju prijedloge financijskih planova ministarstvima i drugim državnim tijelima na razini razdjela organizacijske klasifikacije
kraj rujna	Ministarstva i druga državna tijela na razini razdjela organizacijske klasifikacije	Dostavljaju usklađene prijedloge financijskih planova Ministarstvu financija
15. listopada	Ministarstvo financija	Ministarstvo financija izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine te ih dostavlja Vladi RH
15. studenog	Vlada RH	Vlada utvrđuje prijedlog proračuna i projekcija te ih dostavlja Saboru na donošenje
kraj godine	Hrvatski sabor	Donosi proračun za sljedeću proračunsku godinu

Izvor: Ministarstvo financija, <http://www.mfin.hr/hr/proracun> (3.06.2017.)

Kada je riječ o zakonskom okviru koji regulira proračun treba spomenuti i Zakon o fiskalnoj odgovornosti, koji je usvojen 2010. godine, a pročišćeni zakon je na snazi od 2014. godine. Predmetnim se zakonom uvode fiskalna pravila u okviru kojih će Vlada Republike Hrvatske u budućnosti utvrđivati i provoditi svoju fiskalnu politiku čije je temeljno obilježje smanjenje državne potrošnje. Također, osim fiskalnih pravila, Zakon o fiskalnoj odgovornosti razrađuje pravila i procedure vezane uz proračunska načela, a to su odgovornost, transparentnost i stabilnost (Zakon o fiskalnoj odgovornosti, čl. 2.).

Zakon je usmjeren na uvođenje novih prethodnih kontrola i kontrola na licu mjesta, jačanje uloge odgovornosti Ministarstva financija te osvješćivanje odgovornosti čelnika za zakonito, namjensko i svrhovito izvršavanje proračuna.

Zakonom o fiskalnoj odgovornosti uvedena je obveza sastavljanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti. Predmetnom Izjavom čelnik potvrđuje da je osigurao zakonito, namjensko i svrhovito korištenje proračunskih sredstava kao i da je osigurao učinkovito funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola u okviru utvrđenih proračunskih sredstava. Ukoliko se dogodi situacija u jednoj proračunskoj godini da je visina dospjelih obveza viša od one predviđene proračunom, vrijednost financijskog plana se u sljedećoj proračunskoj godini umanjuje za iznos prekoračenja. Još jedna veoma važna odrednica Zakona o fiskalnoj odgovornosti je ta da kada se utvrdi da je čelnik prekršio odredbe Zakona, on ima dužnost prihvatiti svoju odgovornost i staviti mandat na raspolaganje tijelu koje ga je imenovalo.

3.2. Proračun Republike Hrvatske za 2016.godinu

Državni proračun za 2016.godinu nastao je u uvjetima snažnih izazova za ekonomsku politiku Republike Hrvatske. Svjesna značajnih ekonomskih neravnoteža u gospodarstvu koje iziskuju odlučne aktivnosti za njihovo rješavanje Vlada je s Europskom komisijom definirala niz politika i mjera za osiguranje održivosti javnih financija, korekcije postojećih makroekonomskih neravnoteža, te jačanje potencijalnog rasta. Ekonomski program Vlade RH temelji se na naporima u dva ključna područja: stabilizaciji i smanjivanju javnog duga, te

odgovarajućim strukturnim reformama u svrhu jačanja temelja za rast u srednjem roku (<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2016-godina>, 6.06.2017.).

Ukupni prihodi državnog proračuna u 2016. projicirani su u iznosu od 114,9 milijardi kuna, a ukupni rashodi u iznosu od 122,4 milijarde kuna čime je manjak državnog proračuna iznosio 7,5 milijardi kuna ili 2,2% BDP-a. Manjak izvanproračunskih korisnika iznosio je 1,2 milijarde kuna ili 0,4% BDP-a, a manjak lokalnih jedinica bio je u iznosu od 507 milijuna kuna ili 0,1% BDP-a. Ukupni manjak općeg proračuna prema nacionalnoj metodologiji iznositi 9,2 milijarde kuna ili 2,7% BDP-a, čime će uz aktivaciju državne imovine, pridonijeti stabilizaciji odnosno smanjenju udjela javnog duga u BDP-u. U idućim godinama predviđa se dodatno smanjenje manjka proračuna opće države i to na razinu od 2,0% BDP-a u 2017. te 1,7% BDP-a u 2018. godini.

Tablica 2. Makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske (mil.kuna)

Pokazatelji	2016.	2017.	2018.
BDP tekuće cijene	344.328	355.958	369.449
BDP realni rast	2,0	2,1	2,3
Doprinosi rastu BDP-a	2,0	2,1	2,3
Rast indeksa potrošačkih cijena	0,1	1,4	1,6

Izvor: Vlada Republike Hrvatske,

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2016/7%20sjednica%20Vlade/7%20-%201.4.pdf> (6.06.2017.)

Tablica 2 prikazuje makroekonomske pokazatelje Republike Hrvatske u milijardama kuna. Tijekom 2015. godine zaustavljen je šestogodišnji negativni trend ekonomske aktivnosti te je zabilježen realni rast bruto domaćeg proizvoda. U 2016. i 2017. predviđa se rast bruto domaćeg proizvoda od 2,0% i 2,1%, redom koji će zatim ubrzati na 2,3% u 2018. godini. Najznačajniji doprinosi gospodarskom rastu kroz čitavo projekcijsko razdoblje dolaziti će od

domaće potražnje. Doprinosi neto inozemne potražnje bit će blago pozitivan u svim promatranim godinama, iako će se postupno smanjivati s ubrzanjem gospodarske aktivnosti prema kraju srednjoročnog razdoblja u rasponu do 0,3 % u promatranim godinama. Na rast indeksa potrošačkih cijena najviše utječe potrošnja kućanstava na koju se odnosi gotovo 60% bruto domaćeg proizvoda je glavni pokretač rasta domaće potražnje u srednjoročnom razdoblju. Njezin oporavak je započeo u 2015. godini pod utjecajem realnog rasta raspoloživog dohotka kućanstava, nastaviti će se pojačanim intenzitetom i u narednim godinama. Tako realni rast potrošnje kućanstava iznositi 0,1 % u 2016., u 2017. 1,4 % te 1,6 % u 2018. godini.

Tablica 3. Prihodi državnog proračuna od 2014.-2018.god

Mil.kn	2015.	2016.	Indeks 16/15	Prijedlog 2017.	Prijedlog 2018.	Indeks 18/17
PRIHODI POSLOVANJA	107.741	114.316	106,1	116.981	122.876	102,0
1. Prihodi od poreza	66.803	68.864	104,7	70.419	72.262	102,6
Porez na dohodak	1.991	2.110	106,0	2.173	2.252	100,7
Porez na dobit	6.044	6.023	99,7	6.178	6.322	102,3
Porez na imovinu	164	175	105,5	177	179	101,2
Porez na robu i usluge	57.232	60.078	105,0	61.392	62.977	102,6
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	348	478	137,4	499	522	104,4
2. Doprinosi	23.218	22.128	95,3	22.729	23.587	103,8
3. Pomoći iz inozemstva	7.068	9.744	137,5	10.307	13.603	132,0
4. Prihodi od imovine	2.714	2.558	94,3	2.488	2.307	92,7
5. Prihodi od upravnih i admi. pristojbi	2.575	3.368	130,8	3.413	3.478	101,9
6. Prihodi od prodaje	1.406	1.265	90,0	1.219	1.225	100,5
7. Prihodi iz proračuna	4.339	5.808	133,9	5.808	5.808	100,0
8. Kazne, upravne mjere i ostalo	599	582	97,3	599	615	102,7
PRIHODI OD PRODAJE nef. imovine	451	603	133,8	684	582	85,1
UKUPNI PRIHODI PRORAČUNA	108.191	114.919	106,2	117.665	123.458	104,9

Izvor: Vlada Republike Hrvatske,

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2016/7%20sjednica%20Vlade/7%20-%201.4.pdf> (6.06.2017.)

Porezni prihodi u 2016. godini projicirani su u iznosu od 68,9 milijardi kuna. U narednim godinama očekuje se daljnji rast prihoda od poreza te su oni za 2017. projicirani u iznosu od 70,4 milijardi kuna, odnosno uz međugodišnji rast od 2,3%, dok se u 2018. godini očekuju u iznosu od 72,3 milijarde kuna i bilježe rast od 2,6%. Prihod od poreza na dohodak planiran je na temelju očekivanog kretanja na tržištu rada i izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak koji je stupio na snagu 2015. godine. Prihod od poreza na dohodak u 2016. planiran je u iznosu od 2,1 milijardu kuna, dok su projekcije za 2017. i 2018. godinu određene postupnim oporavkom tržišta rada, te iznose 2,2, odnosno 2,3 milijarde kuna. Prihod od poreza na dobit za 2016. planiran je u iznosu od 6 milijardi kuna, dok projekcija za 2017. iznosi 6,2 milijarde kuna te 6,3 milijarde kuna za 2018. godinu. Prihod od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije za 2016. planiran je u iznosu od 478,1 milijun kuna. Projekcija ovog prihoda za 2017. iznosi 499,4 milijuna kuna, dok za 2018. godinu iznosi 521,5 milijuna kuna. Naime, od 2014. godine RH su na raspolaganju značajna sredstva u okviru programskog razdoblja EU 2014. – 2020. Sukladno navedenom, ukupni planirani prihodi od pomoći u 2016. iznose 9,7 milijardi kuna, u 2017. 10,3 milijarde kuna, te 13,6 milijardi kuna u 2018. godini.

Prihodi od doprinosa u 2016. bilježe pad u odnosu na 2015. i to zbog visoke osnovice iz 2015. godine. U skladu s navedenim, u 2016. projicira se 22,1 milijarda kuna prihoda od doprinosa, u 2017. 22,7 milijardi kuna, a u 2018. godini 23,6 milijardi kuna. Važno je napomenuti da zbog navedenih izmjena u sustavu prikupljanja prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje, ovi prihodi nisu međusobno usporedivi u 2016. u odnosu na 2015. godini.

Značajan porast imat će i prihodi od pomoći EU koji su izravno vezani uz projekte financirane iz fondova EU te izravna plaćanja u poljoprivredi. Naime, od 2014. godine RH su na raspolaganju značajna sredstva u okviru programskog razdoblja EU 2014. – 2020. Sukladno navedenom, ukupni planirani prihodi od pomoći u 2016. iznose 9,7 milijardi kuna, u 2017. 10,3 milijarde kuna, te 13,6 milijardi kuna u 2018. godini.

Prihodi od imovine sastoje se od prihoda od kamata (na dane zajmove, po vrijednosnim papirima, na oročena sredstva i depozite po viđenju te zateznih kamata), prihoda od dobiti trgovačkih društava, kreditnih i ostalih financijskih organizacija, prihoda od dividendi, koncesija, iznajmljivanja i zakupa imovine, prihoda od legalizacije te ostalih prihoda od imovine. U promatranom razdoblju planira se daljnje povlačenje dobiti trgovačkih društava u vlasništvu države u državni proračun. Tako su u 2016. prihodi od imovine planirani u iznosu od 2,6 milijardi kuna, odnosno 2,5 milijardi kuna u 2017. te u 2018. godini u iznosu od 2,3 milijarde kuna.

Očekuje se da će prihodi od administrativnih pristojbi i pristojbi po posebnim propisima slijediti trendove dosadašnjih kretanja i u narednom razdoblju. U ovoj kategoriji proračunskih prihoda planiraju se namjenski prihodi proračunskih korisnika koji ne utječu na manjak državnog proračuna. Prihodi po osnovi administrativnih pristojbi u 2016. planirani su u iznosu od 489,8 milijuna kuna, dok projekcije za 2017. iznose 502,3 milijuna kuna, a za 2018. godinu 509,1 milijun kuna. Planirani prihodi po posebnim propisima za 2016. i 2017. iznose 2,9 milijardi kuna, a u 2018. godini 3 milijarde kuna.

Prihode od prodaje proizvoda i roba te pruženih usluga, kao i prihode od donacija planiraju proračunski korisnici na temelju svojih očekivanja oko prikupljanja istih. Ovi prihodi su za 2016. planirani u iznosu od 1,3 milijarde kuna, dok projekcije za 2017. i 2018. godinu iznose 1,2 milijarde kuna.

Očekuje se kako će prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza u planskom razdoblju iznositi 5,8 milijardi kuna.

Prihodi od kazni i upravnih mjera najvećim se dijelom ostvaruju po osnovi kazni za prometne prekršaje, zatim za porezne i carinske prekršaje, a u nešto manjoj mjeri od raznih ostalih kazni. Očekuje se da će prihodi od kazni i upravnih mjera slijediti trendove dosadašnjih kretanja i u narednom razdoblju te su za 2016. planirani u iznosu od 582,3 milijuna kuna, dok projekcije za 2017. iznose 598,8 milijuna kuna, a za 2018. godinu 614,9 milijuna kuna.

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine najvećim se dijelom odnose na prihode od prodaje građevinskih objekata dok se ostatak odnosi na prihode od prodaje zemljišta, prijevoznih sredstava, postrojenja i opreme te prihode od prodaje zaliha. Prihodi od prodaje nefinancijske imovine u 2016. godini planiraju se u iznosu od 602,9 milijuna kuna, a najveći dio ovih prihoda ostvarit će se prodajom stanova i ostalih građevinskih objekata u vlasništvu države, te prodajom postrojenja i opreme u svrhu aktivacije neiskorištene državne imovine. Planirani prihod od prodaje građevinskih objekata i prodaje putem javnog natječaja odnosi se na prodaju neizgrađenih građevinskih zemljišta te izgrađenih građevinskih zemljišta neposrednom pogodbom sukladno Zakonu o upravljanju i raspolaganju imovinom u vlasništvu RH ili putem javnog natječaja. U 2017. ukupni prihodi od prodaje nefinancijske imovine projiciraju se u iznosu od 684 milijuna kuna, dok se za 2018. godinu projiciraju u iznosu od 581,9 milijuna kuna.

Tablica 4. Rashodi državnog proračuna 2014.-2016.god

mil.kuna	2014.	2015.	2016.
UKUPNO	127.546	120.717	122.404
Rashodi poslovanja	125.689	117.330	118.959
Rashodi za zaposlene	21.453	25.124	25.466
Materijalni rashodi	7.595	10.726	11.345
Financijski rashodi	10.357	11.178	11.139
Subvencije	5.174	6.580	6.121
Pomoći	8.647	12.725	13.745
Naknade građanima i kućanstvima	67.641	45.334	45.281
Ostali rashodi	4.821	5.663	5.862
Rashodi za nabavu nefin. imovine	1.857	3.387	3.445

Izvor: Vlada Republike Hrvatske,

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2016/7%20sjednica%20Vlade/7%20-%201.4.pdf> (16.06.2017.)

U 2016. godini ukupni rashodi državnog proračuna projicirani su u iznosu od 122,4 milijarde kuna, što je 1,7 milijardi kuna više u odnosu na plan proračuna za 2015. godinu što je prvenstveno rezultat povećanja rashoda koji se financiraju iz EU sredstava te vlastitih i namjenskih prihoda proračunskih korisnika. U odnosu na izvršenje 2014. godine manji su i to najvećim dijelom zbog izdvajanja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje iz sustava Državne riznice. U 2014. godini ostvarene su potrebne prilagodbe poslovnih procesa i unutarnja reorganizacija kako bi se cijeli sustav prilagodio poslovanju izvan sustava Državne riznice. Glavna svrha ovog izdvajanja bila je doprinijeti transparentnom i održivom financiranju sustava zdravstva, te učinkovitijoj raspodjeli i upravljanju namjenskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu.

Materijalni rashodi bilježe porast od 2014. do 2016. u vrijednostima od 7,595 do 11.345 mil. kuna. Financijski rashodi također bilježe blagi porast u odnosu na godinu prije zajedno s subvencijama i pomoćima. Naknade građanima i kućanstvima u 2014.godini iznosile su 67.641 mil. kuna, dok su u 2015. te 2016. zabilježile pad na 45.3 mil. kuna.

Porast ukupnih rashoda proizlazi isključivo zbog rashoda povezanih s iskorištavanjem iz EU fondova te rashoda financiranih vlastitim i namjenskim prihodima, a Vlada se suočila s potrebom nužnog planiranja dodatnog povećanja rashoda u iznosu od 2,5 milijardi kuna od čega valja istaknuti doprinos proračunu EU, kamate, učešće u sufinanciranju EU projekata, mirovine, poticaji za novorođenu djecu, minuli rad.

Tablica 5. Ukupni manjak državnog proračuna

mil.kuna	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
PRIHODI	114.734	108.191	114.919	117.665	123.458
Prihodi poslovanja	114.044	107.741	114.316	116.981	122.876
Prihodi od prodaje nefin. imovine	690	451	603	684	582
RASHODI	127.546	120.717	122.404	124.868	130.013
Rashodi poslovanja	125.689	117.330	118.959	121.360	126.988
Rashodi za nabavu nefin. imovine	1.857	3.387	3.445	3.508	3.025
UKUPNI MANJAK/VIŠAK	-12.812	-12.525	-7.485	-7.203	-6.555
% BDP-a	-3,9	-3,7	-2,2	-2,0	-1,8

Izvor: Vlada Republike Hrvatske,

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2016/7%20sjednica%20Vlade/7%20-%201.4.pdf> (16.06.2017.)

Slijedom ukupno planiranih prihoda u iznosu od 114,9 milijardi kuna te ukupno planiranih rashoda u iznosu od 122,4 milijarde kuna planirani manjak državnog proračuna za 2016. godinu iznosi 7,5 milijardi kuna ili 2,2% bruto domaćeg proizvoda. U 2017. godini manjak državnog proračuna projiciran je na razini od 7,2 milijarde kuna ili 2% bruto domaćeg proizvoda, dok će se u 2018. godini kretati na razini od 6,6 milijardi kuna ili 1,8% bruto domaćeg proizvoda. Temeljem kretanja manjka konsolidirane opće države, a uzimajući u obzir planirane privatizacijske primitke javni dug u 2016. zabilježio je smanjenje i iznosi 86,8% BDP-a.

3.3. Analiza proračuna od 2012.-2014.godine

U 2014.godini u Republici Hrvatskoj nastavila su se nepovoljna gospodarska kretanja prouzrokovana svjetskom financijskom krizom. Bruto domaći proizvod RH u 2014. godini pao je realno za 0,4 posto što potvrđuje činjenicu da je 2014. godina bila šesta godina recesije. Prostor za pokretanje ekonomskog rasta mjerama ekonomske politike nakon duboke šestogodišnje recesije je bio vrlo ograničen. Fiskalna politika iscrpila je prostor za

protuciklično djelovanje što se ogledalo u visokom proračunskom manjku i brzo rastućem javnom dugu, koji su bili uzrokovani dugoročnom recesijom. Kako bi se osigurala dugoročna fiskalna održivost nužna je bila snažnija fiskalna konsolidacija.

Mjere fiskalne politike RH bile su usmjerene na fiskalnu konsolidaciju kako na prihodnoj tako i na rashodnoj strani proračuna. Aktivnosti na prihodnoj strani proračuna bile su usmjerene na promjene poreznih propisa, na smanjenje sive ekonomije te na postizanje bolje naplate proračunskih prihoda. Na rashodnoj strani proračuna posebna pozornost usmjeravala se na smanjenje proračunskog manjka mjerama koje ne djeluju negativno na rast uz istodobno zadržavanje socijalne zaštite građana i sve naglašenije korištenje fondova EU.

Tablica 6. Struktura prihoda od 2012.-2014.god

Mil.kn	Plan 2011.	Plan 2012.	Indeks 12/11	Plan 2013.	Plan 2014.	Indeks 14/13
UKUPNO PRIHODI	107.425	108.950	101,4	111.149	115.181	103,6
Prihodi poslovanja	107.074	108.649	101,5	110.836	114.845	103,6
Porezni prihodi	60.997	64.494	105,7	66.556	68.328	102,7
Dohodak	1.057	1.283	121,4	1.299	1.342	103,4
Dobit	5.685	7.669	134,9	7.909	8.196	103,6
PDV	39.314	40.522	103,1	42.537	43.993	103,4
Trošarine	11.532	11.493	99,7	11.805	12.176	103,1
Doprinosi	39.317	36.972	94,0	36.372	37.600	103,4
Pomoći	1.255	1.618	128,9	2.213	3.082	139,2
Prihodi od imovine	1.415	1.145	80,9	989	1.033	104,5
Prih.admin i uprav.	3.472	3.813	109,8	3.867	3.952	102,2
Ostali prihodi	619	607	98,0	839	851	101,4
Prihodi od prodaje	351	302	85,9	314	336	107,0

Izvor: Ministarstvo financija, Godišnje izvješće za 2014.godinu,
<http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Godisnjak%202014..pdf>, (7.06.2017.)

Osnovne odrednice prihodne strane državnog proračuna za razdoblje 2012. - 2014. čine: zakonske izmjene u poreznoj politici, daljnje prilagođavanje hrvatskog zakonodavstva pravnoj stečevini EU, te punopravno članstvo RH u EU od 1. srpnja 2013. godine.

Ukupni prihodi državnog proračuna u 2012. godini projicirani su u iznosu od 109,0 milijardi kuna, što u odnosu na plan za 2011. godinu predstavlja rast od 1,4%. U 2013. godini njihov rast predviđa se prema stopi od 2,0%, a u 2014. godini po stopi od 3,6% prikazani tablicom 3. Smanjivanje stope doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje s 15% na 13% - godišnji efekt smanjenje prihoda za oko 2,4 milijarde kuna, izmjenama Zakona o porezu na dobit uvodi se obveza plaćanja poreza po odbitku na dividende i udjele u dobiti, izmjenama se definiraju smanjenja osnovice poreza na dobit za dio ostvarene dobiti kojom se povećava temeljni kapital društva sukladno posebnim propisima. Na razini 2012. godine projicirano je smanjenje vodnog doprinosa za 50%, što je prihod Hrvatskih voda, smanjenje doprinosa za Hrvatske šume za 50%, te ukidanje indirektna spomeničke rente.

Na građanstvo najveći utjecaj državni proračun ogleda se u porez na dohodak – povećava se iznos osnovnog osobnog odbitka s 1.800 kuna na 2.200 kuna, a osobni odbitak umirovljenika s 3.200 na 3.400 kuna, mijenjaju se porezni razredi, a stope po kojima se ovaj porez plaća ostaju iste (12%, 25% i 40%) – postiže se veći stupanj progresivnost, dodatak na mirovinu prema posebnim propisima postaje sastavni dio mirovine od 1. siječnja 2012. te stoga više nije oslobođen oporezivanja. Ukupni godišnji efekt ovih izmjena predstavlja smanjenje prihoda općeg proračuna za oko 290 milijuna kuna, porez na dodanu vrijednost – povećava se opća stopa s 23% na 25%, na pojedine proizvode i usluge (jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla, dječju hranu i prerađenu hranu na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu, na isporuku vode, osim vode koja se stavlja na tržište u bocama ili u drugoj ambalaži te na bijeli šećer od trske i šećerne repe) uvodi se stopa od 10% umjesto dosadašnjih 23%.

Rashodi državnog proračuna u 2014. godini izvršeni su u iznosu od 125,7 milijardi kuna, promatrano prema metodologiji GFS 2001 što je za 1,8 posto manje od planirane razine. Na međugodišnjoj razini ukupni rashodi bilježe povećanje od 1,8 posto, odnosno 2,2 milijarde kuna. Povećanje je prvenstveno rezultat cjelogodišnje obveze plaćanja doprinosa proračunu Europske unije koja je u odnosu na 2013. godinu uvećana za 1,7 milijardi kuna.

Povećanje proizlazi i iz povećanih rashoda za kamate koji su u odnosu na isto razdoblje prošle godine uvećani za 651,9 milijuna kuna. Nadalje, sanacija šteta od poplava uzrokovala je dodatne proračunske troškove u 2014. godini u iznosu od 406,9 milijuna kuna.

Značajne implikacije na visinu i strukturu rashoda državnog proračuna u 2014. godini imalo je punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Rashodi uključuju i preporuke Vijeća Europske unije u svrhu rješavanja prekomjernog proračunskog manjka te su prilagođeni fiskalnim mogućnostima i usklađeni s ciljevima i prioritetima uz poštivanje odredbi fiskalnog pravila iz Zakona o fiskalnoj odgovornosti.

Tablica 7. Rashodi državnog proračuna od 2012.-2014.god

Mil.kn	2012.	2013.	2014.	Indeks 13/12	Indeks 14/13	Indeks 2014.
RASHODI	118.729	123.505	125.689	104,0	101,8	98,2
Naknade nezaposlenima	31.383	30.461	30.031	97,1	98,6	98,8
Plaće i nadnice	26.910	26.286	25.632	97,7	97,5	98,5
Socijalni doprinosi	4.473	4.175	4.399	93,4	105,4	100,7
Korištenje dobara i usluga	7.406	7.537	7.186	101,8	93,3	92,4
Kamate	8.335	9.259	9.911	111,1	107,0	95,2
Inozemne	3.123	3.755	4.411	120,2	117,5	97,1
Tuzemne	5.212	5.503	5.499	105,6	99,9	97,9
Subvencije	5.762	5.537	5.174	96,1	93,4	97,1
Pomoći	4.843	6.511	8.535	134,4	131,1	98,6
Socijalne naknade	56.169	58.943	59.393	104,9	100,8	100,1
Ostali rashodi	4.828	5.254	5.457	108,8	103,9	89,9

Izvor: Ministarstvo financija, Godišnje izvješće za 2014.godinu,
<http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Godisnjak%202014..pdf>, (7.06.2017.)

U tablici rashoda državnog proračuna - rashodi za naknade zaposlenima izvršeni su u iznosu od 30 milijardi kuna u 2014. godini, što je 1,2 posto manje od plana. U strukturi ukupnih rashoda za naknade zaposlenima, 85,4 posto čine rashodi za plaće i nadnice, a preostalih 14,6 posto rashodi za socijalne doprinose. U odnosu na 2013. godinu ovi rashodi su

manji za 1,4 posto ili 429,8 milijuna kuna, što je najvećim dijelom rezultat ukidanja dodatka 4, 8 i 10% na vjernost službi, smanjenja dužnosničkih plaća za 6 posto, provođenja centralnog obračuna plaća te povećanja zdravstvenog doprinosa s 13 na 15 posto bruto plaće.

Rashodi za korištenje dobara i usluga izvršeni su u iznosu od 7,2 milijarde kuna, što je 7,6 posto manje od iznosa predviđenog planom za 2014. godinu. Na međugodišnjoj razini bilježe smanjenje od 4,7 posto ili 351,4 milijuna kuna. Takvo kretanje rezultat je nastavka primjene mjera racionalizacije i štednje na svim stavkama, a posebno na naknadama troškova zaposlenima (naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život), rashodima za materijal i energiju te rashodima za usluge.

Rashodi za kamate u 2014. ostvareni su u iznosu od 9,9 milijardi kuna, što je 651,9 milijuna kuna više na međugodišnjoj razini te 4,8 posto manje od planiranoga za promatranu godinu. Na ime kamata za izdane obveznice ukupno je izdvojeno 7,6 milijardi kuna, odnosno 76,3 posto ukupnog iznosa rashoda za kamate. Preostali dio odnosi se na kamate za domaće i inozemne primljene kredite i zajmove te izdane trezorske zapise.

Rashodi za subvencije izvršeni su u iznosu od 5,2 milijarde kuna, što je 2,9 posto manje od planiranog iznosa za 2014. godinu, odnosno 363,4 milijuna kuna na međugodišnjoj razini.

U 2014. rashodi za pomoći izvršeni su u iznosu od 8,5 milijardi kuna, što je 1,4 posto manje u odnosu na plan za promatranu godinu te 2 milijarde kuna više na međugodišnjoj razini i to prvenstveno zbog obveze plaćanja cjelogodišnjeg doprinosa RH Europskoj uniji.

U ukupnim socijalnim naknadama 2014. godine mirovine i mirovinska primanja te naknade u sustavu zdravstva čine 84,6 posto. Rashodi za mirovine izvršeni su u iznosu od 36,3 milijarde kuna. U odnosu na 2013. mirovine su u 2014. godini porasle uslijed povećanog broja umirovljenika kao i zbog isplata mirovina iz 2013. godine za umirovljenike koji Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje nisu na vrijeme dostavili osobni identifikacijski broj (OIB) te im je isplata mirovina bila obustavljena.

Ostali rashodi dijele se na rashode za imovinu osim kamata i razne ostale rashode, u koje su uključeni ostali tekući i kapitalni rashodi. Izvršeni su u iznosu od 5,5 milijardi kuna, što je 10,1 posto manje u usporedbi s planiranim iznosom za ostale rashode te 202,8 milijuna kuna više u usporedbi s prethodnom godinom.

Tablica 8. Manjak/viškak državnog proračuna 2012.-2014.god

Mil.kn	2012.	2013.	2014.
TRANSAKCIJE KOJE UTJEČU NA NETO VRIJEDNOST			
Prihodi	109.558	108.585	114.044
Rashodi	118.729	123.505	125.689
Izdaci za kamate	8.335	9.259	9.911
Neto-bruto saldo	-9.171	-14.920	-11.645
Primarni operativni saldo	-835.407	-5.661	-1.733
TRANSAKCIJE NA NEFINACIJSKOJ IMOVINI			
Neto stjecanje nef. imovine	829.626	1.304	1.167
Neto pozajmljivanje-zaduživanje	-10.000	-16.225	-12.812
Financiranje	10.000	16.225	12.812
TRANSAKCIJE NA FINACIJSKOJ IMOVINI I OBVEZAMA			
Neto stjecanje financijske imovine	-461.514	14.214	-3.465
Neto stjecanje obveza	9.539	30.439	9.346

Izvor: Ministarstvo financija, Godišnje izvješće za 2014.godinu,
<http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Godisnjak%202014..pdf>, (7.06.2017.)

Neto operativni saldo je definiran kao razlika između prihoda i rashoda državnog proračuna, iznosio je -1,6 milijardi kuna u 2014. godini. Kao mjera proračunskog manjka/viška promatra se i primarni operativni saldo i to kao pokazatelj tekuće fiskalne politike jer iz prethodnog izračuna manjka/viška isključuje rashode za kamate, a time i utjecaj prijašnjih manjkova i akumuliranoga javnog duga. U 2014. godini primarni operativni saldo iznosio je -1,7 milijardi kuna, što predstavlja smanjenje od 3,9 milijardi kuna u odnosu na 2013. godinu. Kategorija neto pozajmljivanja/zaduživanja definirana je kao razlika neto operativnog salda i neto stjecanja nefinancijske imovine. U 2014. godini neto pozajmljivanje/zaduživanje zabilježeno je na razini od -12,8 milijardi kuna ili 4,9 posto BDP-a. Ukupno financiranje tog iznosa rezultat je prethodno opisanog neto stjecanja obveza u iznosu od 9,3 milijarde kuna i neto stjecanja financijske imovine u iznosu od -3,5 milijardi kuna. Drugim riječima, otplate su bile manje od zaduživanja na strani obveza državnog proračuna, a na strani financijske imovine primici su bili manji od izdataka za stjecanje financijske imovine.

4. ZAKLJUČAK

Proračun države glavni je instrument za financiranje javne potrošnje u zemlji. Javni prihodi prikupljeni od poreza, pristojbi, doprinosa i drugih davanja se putem proračuna raspoređuju na određene korisnike i utvrđene namjene usmjerene na zadovoljenje javnih potreba. Temeljna funkcija proračuna kao izvora financiranja javnog sektora je utvrditi financijske potrebe i predložiti načine njihova pokrivanja.

Zakon o proračunu uređuje planiranje, izradu, donošenje i izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, upravljanje javnim dugom, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo, unutarnji i proračunski nadzor.

Proračunski prihodi i rashodi utvrđuju se prije početka godine za koju se proračun donosi. Proračunski prihodi porezni su i ostali prihodi koji su zakonom i drugim propisima donesenim na temelju zakona propisani kao obvezni, prihodi od prodaje nefinancijske imovine i ostali prihodi za koje ne postoji zakonska obveza davanja. Proračunski rashodi propisani su zakonom i propisima donesenima na temelju zakona za poslove, funkcije i programe koji se planiraju u proračunu i financijskim planovima proračunskih korisnika. Proračunski izdaci odljevi su novca za financijsku imovinu i otplatu zajmova. Proračunski primici priljevi su novca od financijske imovine i zaduživanja. Proračun mora biti uravnotežen – ukupni prihodi i primici pokrivaju ukupne rashode i izdatke.

Državni proračun Republike Hrvatske donosi se za razdoblje od jedne fiskalne godine koja se u Republici Hrvatskoj poklapa s kalendarskom godinom. Sredstva proračuna koriste se za financiranje poslova, funkcija i programa državnih tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugih korisnika proračuna u visini koja je neophodna za njihovo obavljanje i izvršavanje, te prava primatelja sredstava proračuna utvrđenih zakonima i drugim propisima donesenim na temelju zakona.

Vlada, odnosno poglavarstvo odgovorno je svojem predstavničkom tijelu za planiranje i izvršavanje proračuna o čemu ga izvještava na način propisan Zakonom o proračunu. Ministarstvo financija ima dužnost pokrenuti proces planiranja i izrade državnog proračuna. Državni proračun donosi Sabor, odnosno predstavničko tijelo za proračunsku godinu koja odgovara kalendarskoj godini i to prije početka godine na koju se odnosi. Ministarstvo financija, odnosno upravno tijelo za financije, planira i izvršava proračun te o tome izvještava nadležno izvršno tijelo odnosno Vladu. Uz državni proračun donosi se zakon o izvršavanju državnog proračuna, a uz proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave donosi se odluka o izvršavanju proračuna.

U proračunu za 2016. godinu Vlada se obvezala na oprezan pristup u planiranju prihodne strane proračuna čime se otvara mogućnost ostvarivanja pozitivnih rizika u smislu ostvarenja prihoda na razini većoj od planirane. Višak prihoda koristio bi se za dodatno smanjenje proračunskog manjka u skladu s preporukama Vijeća EU, načelima održive fiskalne konsolidacije i pravilima fiskalne odgovornosti.

Na rashodnoj strani Vlada se suočila s potrebom nužnog planiranja dodatnog povećanja rashoda u iznosu od 2,5 milijardi kuna od čega valja istaknuti doprinos proračunu EU, kamate, učešće u sufinanciranju EU projekata, mirovine, poticaje za novorođenu djecu, minuli rad. Ukupni prihodi državnog proračuna u 2016. projicirani u iznosu od 114,9 milijardi kuna, a ukupni rashodi u iznosu od 122,4 milijarde kuna, čime je manjak državnog proračuna planiran u iznosu od 7,5 milijardi kuna ili 2,2% BDP-a. U idućim godinama predviđa se dodatno smanjenje manjka proračuna opće države i to na razinu od 2,0% BDP-a u 2017. te 1,7% BDP-a u 2018. godini.

Antonieta Lukavina

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Sustav proračuna: računovodstvo, financije, revizija, porezi, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2000.

Članci:

1. Vašiček, V. Nadzor i kontrola izvršenja proračuna, Revizija. 5 (1998), 2, str. 19-43.
2. Jelčić B. i drugi, Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2001.
3. Ott i suradnici, Proračunski vodič za građane, Zagreb, 2009.

Internet izvori:

1. Ministarstvo financija, <http://www.mfin.hr/hr/proracun> (3.06.2017.)
2. Proračunski vodič za građane, <http://www.ijf.hr/proracunski/2009.pdf> (3.06.2017.)
3. Propisi, hr, <http://www.propisi.hr/print.php?id=292> (4.06.2017.)
4. Moj bankar, <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Prora%C4%8Dun> (4.06.2017.)
5. Narodne novine, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_152_3213.html (4.06.2017.)
6. Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2016/7%20sjednica%20Vlade/7%20-%201.4.pdf> (6.06.2017.)

Ostalo:

1. Alijagić, M. Financiranje javne uprave – skripta, Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću, Gospić, 2015.
2. Zakon o proračunu, NN 87/08, 136/12, 15/15
3. Zakon o fiskalnoj odgovornosti, NN 139/10,19/14

POPIS TABLICA

Redni broj	Naslov	Stranica
1.	Planiranje državnog proračuna	27
2.	Makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske	29
3.	Prihodi državnog proračuna od 2014.-2018.god	30
4.	Rashodi državnog proračuna 2014.-2018.god	33
5.	Ukupni manjak državnog proračuna	35
6.	Struktura prihoda od 2012.-2014.god	36
7.	Rashodi državnog proračuna 2012.-2014.	38
8.	Manjak/višak državnog proračuna 2012.-2014.god	40